

A MEGYEHAZA MESÉL

Elmúlt korok emlékei Pest vármegye székházában

A Magyar Hirlap beszámolt néhány nappal ezelőtt arról, hogy Erdélyi Lóránt Pest vármegye alispánja Budapest egyik legrégibb műemlékét, a nemrég restaurált vármegyeházat idegenforgalmi látványossággá akarja tenni. A közeljövőben Pest vármegye székházának udvarára hatalmas idegenforgalmi autóbuszok fognak begördülni és ezeket majd pompás, történelmi egyenruhába öltözött hajduk dobpergéssel üdvözlők és bemutatják Budapest vendégeinek a hajduk látványos őrsváltását.

Budapest műemlékei közül a belvárosi templom az egyetlen, amely régibb a vármegyeházánál. A jelenlegi hatalmas épületkomplexusnak, az ősi épület csupán a magja. Ez az épületszárny itt állt már a török-magyar harcok idején, de tanyáztak itt kuruc és labanc vezérek is.

Az épület régi udvaráról bolthajtásokon, sötét sikátorokon, vasrácsos ajtókon keresztül kis négyszögletű udvarra jutunk. Négy fehérre meszelt fal között vagyunk. A falakon apró vasrostélyos ablakok, nem is látszik az út, amelyen ideértünk.

Látogatásunk célja ennek az épületrésznek megtekintése volt. A megyeháza legrégibb falai vesznek körül, itt kutatunk a múlt emlékei után. A hatalmas falak között szinte úgy érezzük, hogy fogságban vagyunk, a tizenhatodik század végének fogságában. Ezen az udvaron semmi sem emlékeztet arra, hogy már 1937-et írunk. A vármegyeházának ez a szárnya háromszázötven évvel ezelőtt a török hadsereg pesti épületeihez tartozott.

A török kaszárnya földalatti folyosója

Meredek vas csigalépcsőn mély pincehelyiségbe jutunk. Úgy hat az egész, mintha középkori tömlőben lennénk. Szinte megnyuszunk, amikor megtudjuk, hogy a restauráláskor talált leletek tanúsága szerint nem börtön volt ez, hanem sokkal barátságosabb hely — pékműhely. A szomszédságban ott vannak a katonai kenyérraktár helyiségei. Ha félig-meddig tele volt ez a tágas raktár, évekre lett volna szükség ahhoz, hogy az épületben tanyázó török katonákat kiéheztethesse az ellenség. Az átalakítási munkálatok során felfedeztek itt egy félig-meddig

épségben maradt titkos földalatti folyosót. Ezt a folyosót, amely a külső udvaron lévő kút fenekével kötötte össze a kenyérraktárt, most már betemették. Ma már nyoma sincs a kútnak, amelyen keresztül évszázadokkal ezelőtt veszélyben lévő török katonák eltűntek az üldözők szeme elől és bejutottak lakanyájukba.

Nagyon megváltoztak az egykori török kaszárnya emeleti helyiségei is. Ahol annak idején fegyveresen örködték a muzulmánok — ma a vármegyeház nyomdaja dolgozik. Pestvármegye székháza életének nagy forduló akkor következett be, amikor a régi épület, azzal a nagy telekkel együtt, amelyen most a többi épületszárny emelkedik, Budavára és Pest visszafoglalása után, mint hadizsákmány a budai császári komiszárius kezébe került. A vármegye annakidején székházat keresett és megvette a komiszárustól az épületet és a telket négyezer pengő forintért. Nagy pénz volt akkor négyezer forint és keveset ért még a belvárosi ingatlan.

Az egykori török kaszárnya sorsát megpecsételte az, hogy a vármegye kezébe került. Ezzel fejlődése is biztosítva lett. A török katonák helyét elfoglalták az egyenruhás hajduk, akiknek egyre több és több okuk volt arra, hogy büszkének legyenek, mert a vármegye hatalma egyre nőtt és ezzel párhuzamosan terjedt a székház épülete is. A tizenhatalcadik század végén és a múlt század elején beépült az egész telek. A keleti szárnyra, amely a mai Semmelweis uccára néz, kápolna és kétemeletes épület került, a

nyugati szárnyra, a Városház uccai oldalra, egyemeletes házat építettek, ennek helyét foglalja el a megyeháza mai főépülete. A kápolna — rabok kápolnájaül szolgált, mert a keleti épületrészben főleg börtönök voltak.

A szörnyű pincebörtönökre, ahova megbilincselve dobták be a vármegye híres betyárjait ma már semmi sem emlékeztet. Az idő irattárrá változtatta a pincebörtönöket. Börtönök voltak az emeleti helyiségekben is. Ma ezek is könyvtárak, irattárak.

A pincebörtön regényes életü rabjai

Vastag vasajtókon keresztül ujjabb meredek csigalépcsőhöz jutunk. Ez — a „sőhajok lépcsője“ — az egykori pincebörtönökbe vezet. Az egyik cella, amely most tele van régi iratokkal, arról nevezetes, hogy itt raboskodott az apagyilkosság miatt elítélt ifjú Beleznay gróf. Meggyilkolt apja az öreg gróf Beleznay Sámuel messze földön hírhedt volt kegyetlenségéről. Fia egy alkalommal megtagadta egy apai parancs teljesítését, amire az öreg Sámuel gróf megütötte őt. A hevesvérű fiatalember lekapta a falonfüggő vadászpuskát és azzal lőtte agyon apját. Ezért raboskodott élete végéig a vármegye pörtönében.

A tömlőc másik híres lakójáról ma már a legtöbben azt hiszik, hogy csak regényhős. Ez a híres rab: Ráby Mátyás, akiről Jókay Mór Rab Ráby címmel írt regényt. II. József korában élt Ráby. Különös ember lehetett. Egyes források szerint fanatikus reformer volt és kegyence a császárnak. A vármegye, az ősi tradíciók hű öre, haragudott rá az ujításokért, amelyeket mindenütt be akart vezetni és ezért csukatták le a megye urai. A császár, amikor megtudta ezt, személyesen intézkedett, hogy engedjék szabadon. A megyei urak kénytelen-kelletlen engedelmekedtek a császári parancsnak — néhány hónap múlva azonban ismét szembeszálltak a „kalapos királlyal“ és újra börtönbe vetették Rábyt, aki évtizedekig sinylődött a cellában.

Más verzió szerint Rábyt tulajdonképpen Raab-nak hívták. Hiyatalnok volt, aki azonban lopott és erre kidobták. Ekkor Szentendrre költözött, ahol azzal foglalkozott, hogy különböző névtelen feljelentéseket gyártott — megrendelésre. Leleplezték és ezért került a megyei börtönbe. Miután kiszabadult, kivándorolt Elzasz-Lotharingiába és ott is halt meg.

Az egyemeletes épület, ahol 1835-ig tanács-

RADIO
KÉSZÜLÉKEK
ÉS ALKATRÉSZEK
LEGELŐNYÖSEBBEN:
Barta és Társa
Podmaniczky-u. 39
Flórküzet: Rákóczi-ut 30
Képesárjegyzékünket díjtalanul küldjük

kozásait tartották a megye urai, a nagy pesti árvíz sodorta el. Ennek helyére emelték azt a nemes korai empire stílusú épületet, amely ma is legfontosabb része a vármegyeházának. Ennek koronája a díszterem. A főfalon Benczur Gyula hatalmas Ferenc József portréja függ. Békésen néz szembe vele és a többi Habsburg császár-királyal az egyik falról Kossuth Lajos és Dedk Ferenc képe, a baloldali pedig három nagy öngyilkos: gróf Széchenyi István, gróf Teleki László és Nyári Pál arcképe. Talán senki sem tett annyit Budapestért és Pest megyéért, mint ez a három férfi.

Pestvármegye székháza több különböző korban emelt épületből áll. Ezek, valamint a helyiségekben ma is látható régi butorok művészettörténeti becsüek, annál is inkább, mert szemléltetően mutatják be, hogy a különböző építészeti stílusok mikor és milyen formában jutottak el Magyarországra. A nemes stílusokban készült épületkomplexus minden köve dicsőséges és szomorú elmúlt korokról mond el izgalmas igaz történeteket.

(—oszt.)

Nem csinálunk vásárt de mégis olcsón adunk

KALAPOT
hús nyári inget és más urldívatot

Károly-körut 3, (saroküzlet)

A nők nemzetközi béke-ligájának kongresszusa

A nők nemzetközi béke- és szabadságligájának IX. kongresszusát Luhacovicén 200 delegátus jelenlétében Clara Ragaz alelnök nyitotta meg, megemlékezve a Liga elhunyt Nobel-díjas elnökéről, Jane Addamsról és megerősítette beszédében a Békeliga céljait, melyeket az 1915 évi alapító-gyűlésen leszegtek.

30-éves jubileumi vásár!

Slór-függöny	200x250 cm.....	P 9.20
Gitter-függöny	150x280 cm.....	P 6.50
Gitter-függöny	380 cm széles, mtr.....	P 6.90
Indantáren függönykeime	150 cm széles, mtr.....	P 2.10
Paszomány függönyrojt	ecru, 20 cm széles, mtr.....	P 1.30
Bufoakrafon	70 cm széles, mtr.....	P 1.30
Dirndli ruhaanyag	különlegességek.....	P 1.20

Rojtos függönyeit díjtalanul készítjük el!

WEISZ MARISKA

V, Szent István-körut 22 (volt Lipót-körut)